

DOKTRYNA CYWILIZACYJNA

PAX POLONICA

Polska siła cywilizacyjna i europejski porządek.

A.D. 966-2026

1060 lat Polskiej Cywilizacji

AUTOR

M.S.V.

WYDAWCA

Corona Regni Poloniae

26 sierpnia 2026 r.

Spis treści

Definicja	3
1. Europejska ciągłość cywilizacyjna	3
1.1. Yamnaya — ekspansja i przemiana Europy.....	3
1.2. Grecja i Rzym — cywilizacja Etosu Wojownika.....	4
1.3. Polska — A.D. 966 i początek Pax Polonica.....	4
2. Etos Wojownika Europy	5
3. Polska w środku Europy	6
4. Mechanizm Pax Polonica	7
4.1. Suwerenna decyzja.....	7
4.2. Siła wystarczająca do odmowy.....	7
4.3. Prawo silniejsze od samowoli.....	7
4.4. Republika obowiązków.....	7
4.5. Związki równych podmiotów.....	8
4.6. Promieniowanie kultury.....	8
4.7. Prawda o stanie państwa.....	8
5. Porządek prawny Narodu Polskiego	8
5.1. Ochrona przed uwięzieniem bez wyroku.....	8
5.2. Prawo za zgodą reprezentacji.....	9
5.3. Pokój między wyznaniem.....	9
5.4. Władca związany warunkami.....	9
5.5. Naprawa państwa przez Konstytucję 3 maja.....	9
6. Pax Jagellonica jako dojrzała postać dawnego ładu	9
7. Teza pokoju kontynentalnego	10
7.1. Znaczenie pojęcia.....	10
7.2. Upadek środka i otwarcie drogi mocarstwom.....	11
8. Wpływ polskiej kultury na zewnątrz	11
9. Zasady Pax Polonica	12
10. Odradzanie się Pax Polonica	12
10.1. Państwo zdolne trwać.....	13
10.2. Odbudowa demograficzna i wspólnotowa.....	13
10.3. Gospodarka służąca wspólnocie.....	13
10.4. Nauka, technika i prawda.....	13
10.5. Siła obronna i etos służby.....	13
10.6. Kultura pewna własnej wartości.....	13
10.7. Środek Europy jako podmiot.....	13
10.8. Prawo i kultura republikańska.....	14
11. Rola Portalu Corona Regni Poloniae	14
12. Dwanaście tez o Pax Polonica	14
Zakończenie	15
Podstawa źródłowa	17

Definicja

Pax Polonica jest ładem cywilizacyjnym powstającym wtedy, gdy Polska jest suwerenna, silna, praworządna i zdolna organizować środek Europy. Tworzy układ sił, prawa i kultury, który chroni środek kontynentu przed ekspansją mocarstw zachodnich i wschodnich oraz zapewnia narodom tej przestrzeni warunki do suwerennego rozwoju i zachowania własnej tożsamości.

Pax Polonica oznacza odważną i stanowczą ochronę naszego dorobku cywilizacyjnego, aby utrzymać pokój i dobrobyt w Europie.

Tak jak Pax Romana określała historyczny porządek utrzymywany przez siłę, prawo i organizację Rzymu, Pax Polonica określa polski porządek utrzymywany przez siłę, prawo, kulturę i zdolność organizowania środka Europy.

Naród Polski jest wspólnotą ludzi, którzy tworzą, utrzymują i rozwijają Pax Polonica. Pax Polonica jest wytwarzanym przez nich stanem rzeczy: polskim ładem cywilizacyjnym, prawnym, kulturowym i politycznym.

Ciągłość Narodu Polskiego ma charakter historyczny, polityczny, kulturowy i cywilizacyjny. Polska włącza ludzi i wspólnoty w swój ład przez język, lojalność, prawo, służbę i współodpowiedzialność za Rzeczpospolitą.

Ład ten wyrasta z polskiej państwowości zapoczątkowanej w A.D. 966, z najdawniejszego dziedzictwa europejskiego, z republikańskiego dorobku Grecji i Rzymu oraz z własnych doświadczeń Korony Królestwa Polskiego i Rzeczypospolitej. Jego narzędziami są siła obronna, prawo, dyplomacja, kultura, gospodarka, wiedza i zdolność zawierania trwałych związków politycznych.

Pokój w tej doktrynie jest dynamicznym stanem równowagi utrzymywanej przez wspólnotę zdolną do obrony, dotrzymywania umów, rozstrzygania sporów według prawa i narzucania porządku własną siłą cywilizacyjną.

1. Europejska ciągłość cywilizacyjna

1.1. Yamnaya — ekspansja i przemiana Europy

Okolo pięciu tysięcy lat temu społeczności Yamnaya i grupy powstałe w wyniku ich ekspansji zasadniczo przekształciły ludność, sieci kontaktów i krajobraz kulturowy Europy. Badania dawnego DNA potwierdzają rozległą migrację ze stepu czarnomorsko-kaspijskiego do centrum kontynentu oraz trwałą obecność tego dziedzictwa u późniejszych Europejczyków. W obrębie przekształconego w ten sposób świata powstały następnie odrębne ludy Greków, Rzymian, Celtów, Germanów i Słowian.

Warstwa ta ma charakter **proto-europejski**. Yamnaya stanowi proto-europejski początek wspólnego europejskiego świata. Yamnaya wyniosła Etos Wojownika do rangi jawnej i zorganizowanej zasady życia zbiorowego. Wojownik stał się obrońcą wspólnoty, zdobywcą przestrzeni, nosicielem honoru, zobowiązania i politycznej odpowiedzialności. Mobilność, organizacja wielkich obszarów, hierarchia, odwaga i zdolność ustanawiania ładu ukształtowały proto-europejski wzorzec władzy.

Ekspansja Yamnaya uruchomiła wielowiekową przemianę Europy. Z tego przekształconego świata wyłoniły się późniejsze ludy, kultury i państwa kontynentu. Rozwijały własne języki, prawa, obyczaje i tradycje, zachowując wspólny rdzeń Etosu Wojownika: odwagę, dyscyplinę, honor, lojalność, zdolność obrony wspólnoty i organizowania przestrzeni politycznej.

1.2. Grecja i Rzym — cywilizacja Etosu Wojownika

Grecja i Rzym powstały w obrębie tej europejskiej ciągłości cywilizacyjnej. Rozwinęły Etos Wojownika w cywilizację polis, republiki i imperium. Grecki obywatel-wojownik oraz rzymski obywatel-żołnierz łączyli obronę wspólnoty z prawem, uczestnictwem publicznym, dyscypliną i odpowiedzialnością za państwo.

Z Etosu Wojownika wyrosły instytucje, zasady i tradycje, które nadały sile trwałą formę cywilizacyjną. Siła została podporządkowana prawu, zwycięstwo utrwalone w instytucjach, a państwo uznane za wspólne dzieło obywateli. Greckie pytanie o dobro wspólne i rzymska *res publica* stworzyły język polityczny rozwijany później przez kolejne narody Europy.

Cywilizacje powstają, przekształcają się i upadają, lecz ich dorobek przechodzi do następnych form życia zbiorowego. Europejska ciągłość cywilizacyjna obejmuje prawo, pamięć, etos, instytucje i twórczą przemianę.

1.3. Polska — A.D. 966 i początek Pax Polonica

Rok A.D. 966 jest początkiem jawnej, historycznej ciągłości państwa polskiego. Chrzest Mieszka I włączył rodzące się państwo do łacińskiego kręgu Europy, uczynił jego władcę równorzędnym uczestnikiem stosunków między chrześcijańskimi monarchiami i otworzył drogę do rozwoju pisma, prawa, dyplomacji, szkolnictwa oraz niezależnej organizacji kościelnej.

W A.D. 966 Europa wytworzyła w swoim centrum Polskę: państwo uformowane z ludów europejskich zamieszkujących tę część kontynentu. Polska powstała wewnątrz Europy, na europejskiej ziemi i w obrębie europejskiej ciągłości cywilizacyjnej. Rozwijała odziedziczony dorobek we własnej postaci, łącząc Etos Wojownika z prawem, republikańską wolnością oraz zdolnością budowania wspólnoty wielu ludów.

Państwo polskie i związana z nim wspólnota polityczna zaczęły wytwarzać Pax Polonica: ład oparty na polskiej podmiotowości, prawie, kulturze, sile obronnej i zdolności organizowania środka Europy.

Naród Polski kształtował się przez kolejne stulecia wraz z państwem, językiem, prawem, kulturą i pamięcią. Jego współczesna, masowa i jasno zdefiniowana postać ukształtowała się w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku. Naród Polski jest wspólnotą ludzi tworzących Pax Polonica; Pax Polonica jest stanem rzeczy, który ci ludzie wytwarzają, utrzymują i rozwijają.

Polskie słowo „Rzeczpospolita” jest znaczeniowym odpowiednikiem *res publica*. Wyraża przekonanie, że państwo jest wspólnym dobrem obywateli. Władza podlega prawu, obywatel uczestniczy w sprawach publicznych, a wolność jest obowiązkiem współzrządzenia i ochrony dobra wspólnego.

Najważniejsze elementy tej ciągłości to:

- pierwszeństwo dobra wspólnego przed samowolą jednostki;
- zwierzchnictwo prawa nad urzędem i osobą sprawującą władzę;
- instytucje przedstawicielskie, których zadaniem jest urzeczywistnianie woli Narodu Polskiego w prawie i działaniu państwa;
- obywatelska odpowiedzialność za obronę i utrzymanie państwa;
- publiczna debata, zawieranie ugody i obowiązek dotrzymywania umów;
- trwałość wolności dzięki cnocie, dyscyplinie i zdolności działania.

2. Etos Wojownika Europy

Etos Wojownika jest jednym z rdzeni Pax Polonica. Obejmuje odwagę, sprawność, samokontrolę, honor, wierność, dotrzymywanie słowa, szacunek dla godnego przeciwnika, odpowiedzialność za powierzonych ludzi i wspólnotę oraz gotowość poniesienia kosztu w jej obronie.

Od Yamnaya przez Grecję, Rzym, europejskie rycerstwo i polską szlachtę wojownik pozostawał najwyższym wzorcem publicznej odpowiedzialności. Był obrońcą, prawodawcą, dyplomatą i gospodarzem państwa. Jego pozycja wynikała z gotowości do obrony wspólnoty oraz z podporządkowania siły zasadom.

Po 1945 roku Etos Wojownika utracił w znacznej części Europy wcześniejszą pozycję nadrzędnego wzorca publicznego. Elementy Etosu Wojownika ujawniały się jednak nadal w wojsku, służbie, sporcie, prawie, dyplomacji i obywatelskim obowiązku. Portal Corona Regni Poloniae przywraca Etosowi Wojownika należne mu miejsce jako wzorcowi odważnego, zdyscyplinowanego i odpowiedzialnego działania.

Wojownik jest człowiekiem przygotowanym do próby. Może być żołnierzem, lecz Etos Wojownika nie ogranicza się do walki fizycznej, wojny ani wojska. Służy jako obrońca, prawodawca, dyplomata, urzędnik, nauczyciel, ratownik, sportowiec, przedsiębiorca albo rodzic. W każdej z tych ról obowiązuje go to samo: panowanie nad sobą, działanie według zasad i przyjęcie odpowiedzialności za wynik.

Etos Wojownika jest etosem codziennego życia. Odwaga, dyscyplina, honor, wierność, panowanie nad sobą i gotowość przyjęcia odpowiedzialności są potrzebne w pracy, rodzinie, wychowaniu, nauce, służbie i każdej chwili próby. Jest to etos dla każdego, dla kobiet i mężczyzn, choć szczególny obowiązek jego podtrzymywania spoczywa na mężczyznach.

W życiu rodzinnym kobieta realizuje Etos Wojownika przez ochronę rodziny, budowanie domostwa, troskę o rozwój dzieci i odpowiedzialny wybór ich ojca. Mężczyzna realizuje go przez odpowiedzialny wybór matki swoich dzieci, ochronę rodziny oraz prowadzenie jej ku dobrobytowi, bezpieczeństwu, rozwojowi i szczęściu. Wspólnie odpowiadają za siłę domu, wychowanie następnego pokolenia i ciągłość Narodu Polskiego.

Rycerskość rozwinęła Etos Wojownika przez połączenie siły z prawem, służbą, ochroną powierzonych osób i uznanymi formami prowadzenia sporu. Dyplomacja osiąga cele dzięki przewadze rozumu i porządku. Prawo utrwala zwycięstwo, zamieniając przewagę siły w trwały ład.

Współczesny sport zachowuje widoczną postać tego dziedzictwa. Ustanawia wspólne reguły, równe warunki rozpoczęcia, jawny pomiar wyniku, uznanie zwycięzcy, godność pokonanego, odpowiedzialność sędziego oraz obowiązek uczciwego współzawodnictwa. Siła, szybkość, wytrzymałość i odwaga zostają poddane zasadom. Zwycięstwo ma wartość dlatego, że zostało osiągnięte w uznanym porządku.

W prowadzeniu przedsiębiorstwa Etos Wojownika oznacza odwagę podjęcia ryzyka, dyscyplinę pracy, dotrzymywanie umów i odpowiedzialność za wynik, ludzi oraz powierzone zasoby. Przedsiębiorca konkuruje uczciwie, przyjmuje konsekwencje własnych decyzji i buduje trwałą wartość zamiast szukać chwilowej przewagi. Niepowodzenie nie odbiera mu zdolności działania: wyciąga wnioski, odbudowuje siłę i ponownie podejmuje próbę.

W przyjaźni Etos Wojownika wyraża się przez lojalność, prawdomówność, dotrzymywanie słowa i gotowość pomocy. Przyjaciół mówi prawdę, pozostaje wierny i staje obok w chwili próby. W pracy i służbie publicznej ten sam etos oznacza rzetelność, odporność na nacisk oraz pierwszeństwo wspólnego zadania przed wygodą jednostki. W każdej dziedzinie człowiek buduje swoją wartość czynem, charakterem i trwałością więzi z innymi ludźmi.

3. Polska w środku Europy

Położenie Polski wyznacza jej znaczenie cywilizacyjne i strategiczne. Polska leży na głównym lądowym połączeniu między zachodnią i wschodnią częścią Europy oraz między Bałtykiem a obszarem Morza Czarnego i Dunaju. Przez jej przestrzeń lub bezpośrednio sąsiedztwo przechodzą szlaki handlu, migracji, armii, energii, informacji i wpływu politycznego.

Gdy środek Europy jest politycznie pusty albo rozbity, mocarstwa zewnętrzne próbują go podzielić, podporządkować lub zamienić w pole starcia. Gdy Polska jest silna, samodzielna i zdolna do działania z sąsiadami, tworzy odrębny ośrodek siły. Wschód i Zachód muszą wtedy uznawać podmiotowość przestrzeni pomiędzy nimi.

W Pax Polonica sprawowanie kontroli nad strategicznym obszarem środkowej Europy jest zadaniem Polaków i współdziałających z nimi narodów tej przestrzeni. Obejmuje zdolność ochrony dróg, granic i infrastruktury, niedopuszczenie do obcego dyktatu, własne rozpoznanie sytuacji, swobodę zawierania sojuszy oraz wystarczającą siłę, aby umowa z Polską miała znaczenie.

4. Mechanizm Pax Polonica

Ład Pax Polonica powstaje, gdy jednocześnie istnieje siedem warunków.

4.1. Suwerenna decyzja

Najważniejsze decyzje dotyczące bezpieczeństwa, prawa, gospodarki i kultury muszą być podejmowane w Polsce. Sojusz wzmacnia suwerenność tylko wtedy, gdy Polska wnosi do niego własną zdolność, własną ocenę i własny cel.

4.2. Siła wystarczająca do odmowy

Pokój wymaga realnej możliwości odrzucenia obcego żądania. Składają się na nią siły zbrojne, rezerwy, przemysł, energia, żywność, finanse, technologia, zdrowie ludności, odporność informacyjna i zdolność odtworzenia państwa po uderzeniu.

4.3. Prawo silniejsze od samowoli

Władza działa szybko w granicach prawa. Obywatel wie, kto podjął decyzję, na jakiej podstawie, jaki jest jej skutek i jak podlega ona kontroli. Prawo jawne, sprawiedliwe i wykonywane wzmacnia państwo oraz zaufanie potrzebne w czasie próby.

4.4. Republika obowiązków

Wolność polityczna opiera się na sprawnych instytucjach. Obywatel posiada prawa i uczestniczy w kosztach utrzymania wspólnoty. Urząd jest służbą, mandat wymaga rozliczenia, a dobro całej Rzeczypospolitej kieruje działaniem jej części.

4.5. Związki równych podmiotów

Trwałość polskiego porządku wynikała częściej ze związków, unii, przywilejów, umów i wspólnej obrony niż z ujednolicania wszystkich ziem. Polski porządek zachowuje różnicę języka, wiary i obyczaju, jeżeli wspólne pozostają bezpieczeństwo, lojalność wobec przyjętego ładu i wzajemność zobowiązań.

4.6. Promieniowanie kultury

Kultura oddziałuje poza granicami państwa, gdy jest twórcza, pewna własnej wartości i zdolna przyjmować cudze osiągnięcia, zachowując własną tożsamość. Język, prawo, obyczaj, literatura, nauka, architektura, szkoła, sztuka, dyplomacja i sposób prowadzenia życia publicznego rozszerzają polski wpływ przez wartość i atrakcyjność.

4.7. Prawda o stanie państwa

Wspólnota skutecznie się broni i rozwija, gdy zna własne zasoby, potrzeby oraz zależności. Rzetelne dane, jawne cele i rzetelna ocena wyników są składnikami siły państwa.

5. Porządek prawny Narodu Polskiego

Pax Polonica jest ładem opartym na prawie, ponieważ właśnie prawo odróżnia trwałą siłę cywilizacyjną od chwilowej przewagi.

Porządek prawny Narodu Polskiego nie był prostym naśladownictwem obcych wzorów. W wielu epokach tworzył rozwiązania należące do najbardziej rozwiniętych w Europie: ograniczał samowolę władcy, uzależniał stanowienie prawa od zgody reprezentacji, chronił pokój między wyznaniem, zapewniał bezpieczeństwo prawne wspólnotom oraz opierał państwo na umowie między jego częściami. Statut kaliski z 1264 roku ustanowił rozległą ochronę prawną, wolność osobistą, swobodę działalności i własne sądownictwo dla ludności żydowskiej. Unia lubelska z 1569 roku stworzyła natomiast Rzeczpospolitą dwóch równych państw przez negocjacje i dobrowolne porozumienie. Polski ustrój rozwijał w ten sposób europejską zasadę, że trwała wspólnota polityczna opiera się na prawie, reprezentacji i wzajemności zobowiązań.

5.1. Ochrona przed uwięzieniem bez wyroku

Przywileje jedleńsko-krakowskie z lat 1430–1433 utrwaliły zasadę znaną jako *neminem captivabimus nisi iure victum*: osoby objętej gwarancją nie wolno było uwięzić ani pozbawić majątku bez prawomocnego rozstrzygnięcia. Zasada tworzyła polską tradycję ochrony przed arbitralnością władzy i należała do wczesnych europejskich gwarancji osobistego bezpieczeństwa opartego na wyroku sądu.

5.2. Prawo za zgodą reprezentacji

Konstytucja sejmowa *Nihil novi* z 1505 roku ograniczyła możliwość stanowienia nowego prawa przez monarchę bez zgody sejmu. Umacniała polską zasadę, że prawo powstaje z udziałem reprezentacji politycznej.

5.3. Pokój między wyznaniem

Konfederacja warszawska z 1573 roku zabezpieczyła pokój religijny w państwie w czasie, gdy znaczna część Europy doświadczała konfliktów wyznaniowych. Ustanowiła prawny obowiązek zachowania pokoju między różniącymi się w wierze i stała się jednym z najwybitniejszych osiągnięć europejskiej kultury prawnej.

5.4. Władca związany warunkami

Artykuły henrykowskie określały trwałe granice władzy króla, częstotliwość zwoływania sejmu, udział senatorów w kontroli rządu, zgodę sejmu na podatki i pospolite ruszenie oraz obowiązek poszanowania praw Rzeczypospolitej. Władca, który łamał przyjęte prawa, naruszał podstawę własnego panowania.

Do tych niezmiennych zasad dochodziły *Pacta conventa*: jawne, osobiste zobowiązania każdego nowo wybranego monarchy, uzgadniane przed objęciem tronu. Dotyczyły między innymi polityki zagranicznej, finansów, wojska, rozwoju państwa i konkretnych przedsięwzięć, które władca zobowiązywał się wykonać. Korona nie dawała więc prawa do samowładztwa, lecz urzędem powierzonym na określonych warunkach. W epoce wzrostu europejskich monarchii absolutnych Rzeczpospolita rozwijała ustrój, w którym władca pozostawał częścią prawa i podlegał umowie ze wspólnotą polityczną.

5.5. Naprawa państwa przez Konstytucję 3 maja

Konstytucja 3 maja ustanawiała syntezę wolności i skutecznego rządu. Ograniczała mechanizmy paraliżu, porządkowała podział władz, wzmacniała wykonanie prawa i obejmowała mieszkańców ochroną prawa i władz krajowych. Jako pierwsza nowoczesna konstytucja w Europie i druga na świecie łączyła silne państwo, władzę przedstawicielską i podział władzy na prawodawczą, wykonawczą oraz sądowniczą. Była dowodem żywotności polskiej tradycji republikańskiej i jej zdolności do odnawiania państwa. Dorobek ten jest podstawą współczesnego ładu Pax Polonica: porządku wolności, prawa i odpowiedzialności wszystkich obywateli.

6. Pax Jagellonica jako dojrzała postać dawnego ładu

W XV i XVI wieku Królestwo Polskie połączone z Wielkim Księstwem Litewskim stało się jednym z głównych ośrodków siły w Europie. Unia rozwijała się przez długi ciąg umów, wspólnych interesów,

małżeństw dynastycznych, decyzji sejmowych i współdzielonej obrony. Unia lubelska z 1569 roku stworzyła wspólną Rzeczpospolitą przy zachowaniu istotnych odrębności jej części.

Historyk Aleksander Gieysztor określił ten porządek mianem *pax Jagellonica*. Jego zasadniczą cechą była konstytucyjna i parlamentarna alternatywa zarówno dla zachodniego absolutyzmu, jak i wschodniego samowładztwa. Wielość narodów i wyznań miała podstawę prawną, a wspólnota polityczna rozwijała siłę dzięki różnorodności kulturowej.

Dorobek Pax Jagellonica tworzy historyczny rdzeń szerszego ładu Pax Polonica, wykraczającego poza granice jednej dynastii oraz epoki. Jest on wyrazem powracającej zdolności Polski do wytwarzania ładu, w którym środek Europy działa jako samodzielny uczestnik polityki kontynentalnej.

7. Teza pokoju kontynentalnego

7.1. Znaczenie pojęcia

Wojna kontynentalna oznacza jeden połączony układ działań wojennych obejmujący europejską przestrzeń od wybrzeża Atlantyku po daleki wschód kontynentu, wciągający zarazem główne siły Zachodu i Wschodu oraz zmieniający porządek całej Europy.

Nie każda wojna wielu państw była wojną kontynentalną w tym znaczeniu. Europa znała liczne wielkie konflikty dynastyczne, wyznaniowe, morskie i regionalne, których fronty pozostawały rozdzielone. Wojna stawała się kontynentalna dopiero wtedy, gdy naciski z różnych krańców Europy łączyły się w jeden zależny układ, a opanowanie środka kontynentu rozstrzygało o możliwości prowadzenia działań od Atlantyku po wschodnią granicę Europy.

Polska od początku państwowości znajdowała się w centrum tych kierunków nacisku. Pod Cedynią w 972 roku państwo Piastów broniło swojej zachodniej granicy. W XIII wieku najazdy mongolskie uderzały ze Wschodu w ziemie polskie i inne państwa Europy Środkowej. W następnych stuleciach środek kontynentu podlegał naciskom sił cesarskich, zakonnych i brandenbursko-pruskich z Zachodu, Moskwy z Wschodu oraz Imperium Osmańskiego z Południa. Były to różne epoki, państwa i wojny, lecz powracała w nich ta sama prawidłowość: opanowanie ziem polskich otwierało drogę do rozszerzenia przewagi na większą część Europy, a silna Polska tę drogę zamykała.

Pax Polonica istniała wtedy, gdy Naród Polski posiadał rzeczywistą podmiotowość i zdolność organizowania środka Europy. Jej znaczenie polegało nie na braku wszelkich wojen, lecz na niedopuszczaniu, aby naciski Zachodu, Wschodu i Południa połączyły się przez polski środek w jeden system wojny o cały kontynent.

7.2. Upadek środka i otwarcie drogi mocarstwom

Rozbiory zlikwidowały polskie państwo i przebudowały układ sił kontynentu. Rosja przesunęła swoją granicę daleko na zachód i zwiększyła możliwość bezpośredniej ingerencji w Europie Środkowej. Prusy zbudowały ciągłość terytorialną i zasobową potrzebną do późniejszego wzrostu potęgi niemieckiej. Austria, Prusy i Rosja przejęły ziemie oraz ludność Rzeczypospolitej, a środkowoeuropejska przestrzeń wspólnego państwa została podzielona między imperia.

Po usunięciu samodzielnej Polski pojawiły się wojny, które coraz pełniej łączyły zachodni i wschodni kraniec europejskiego układu: wojny napoleońskie, pierwsza wojna światowa i druga wojna światowa. Ostatnia z nich stworzyła europejski teatr działań wojennych opisywany geograficznie od Atlantyku po Ural.

Teza o pokoju kontynentalnym brzmi: **likwidacja silnego, samodzielnego ośrodka polskiego usunęła jedną z głównych zapór przed połączeniem ekspansji Zachodu i Wschodu w jeden konflikt o środek kontynentu.**

Silna i podmiotowa Polska gwarantuje pokój dzięki zdolności powstrzymania wtargnięcia, wiązania interesów regionu i utrzymywania porządku wewnętrznego odpornego na obce pieniądze, presję oraz ingerencję polityczną.

Istnienie Pax Polonica leży dlatego w interesie państw ościennych i całej Europy. Samodzielny polski środek ogranicza ekspansję mocarstw, wzmacnia bezpieczeństwo sąsiadów, utrzymuje równowagę kontynentu oraz tworzy warunki pokoju, współpracy i dobrobytu narodów europejskich.

8. Wpływ polskiej kultury na zewnątrz

Siła cywilizacyjna przekracza granice. Polska oddziaływała przez prawo, język, szkolnictwo, obyczaj, sztukę, handel, małżeństwa dynastyczne, dyplomację, osadnictwo, ustrój i przykład polityczny.

Polska korzystała z osiągnięć innych narodów, twórczo je przetwarzając i wykorzystując do własnego rozwoju cywilizacyjnego. Nie traciła przy tym własnej tożsamości, lecz wzmacniała zdolność tworzenia oryginalnego porządku prawa, kultury i życia publicznego.

Najtrwalszy polski wpływ polega na wytwarzaniu pojęć, praw i instytucji, do których inni mogli przystąpić jako podmioty. Unia, sejm, wolna elekcja, samorządność, tolerancja, obywatelskie rozumienie Rzeczypospolitej, kultura słowa i zdolność samoorganizacji były częścią tego promieniowania.

Późniejszym wyrazem tej samej siły była zdolność Narodu Polskiego pozbawionego państwa do zachowania języka, pamięci i woli politycznej. W 1918 roku ziemie rozdzielone między zaborców zostały

zjednoczone w jedną Rzeczpospolitą, a instytucje państwa odbudowano wysiłkiem ludzi wychowanych w różnych systemach prawnych i administracyjnych.

W 1920 roku Naród Polski odparł nawałnicę cywilizacji bolszewickiej — komunistycznej — broniąc własnej niepodległości i Europy przed jej dalszą ekspansją. Podczas drugiej wojny światowej Polska walczyła od początku do końca: w kraju, na uchodźstwie i na wielu frontach. Po wojnie Naród Polski odbudował kraj ze zniszczeń, zwiększył swoją liczebność i zachował świadomość wspólnoty pomimo narzuconego systemu komunistycznego. Ruch „Solidarność” połączył odwagę, prawo, pracę i organizację społeczną, odzyskując podmiotowość bez wojny domowej.

Po 1989 roku Polska wykorzystywała zmieniający się układ sił w Europie do odbudowy samodzielności, bezpieczeństwa, gospodarki i własnej pozycji politycznej. Każda decyzja zwiększająca zdolność Narodu Polskiego do obrony, rozwoju i organizowania środka Europy stawała się kolejnym krokiem odrodzenia Pax Polonica.

9. Zasady Pax Polonica

W ramach Pax Polonica Polska:

- ustanawia pierwszeństwo Polski we własnych sprawach;
- buduje silne, samodzielne i sprawne państwo;
- chroni i rozwija polski język, kulturę, pamięć oraz tożsamość;
- łączy republikańską wolność ze zdolnością wspólnego działania;
- utrzymuje pokój przez obronę, odstraszanie, prawo i równowagę sił;
- organizuje środek Europy przez dyplomację, wspólny interes i trwałe związki;
- oddziałuje za pośrednictwem polskich instytucji, naukę, sztukę, gospodarkę i obyczaj;
- łączy rację moralną z armią, gospodarką, wiedzą i sprawnymi instytucjami.

Rezultatem jest Polska zdolna tworzyć z sąsiadami porządek, którego trwałość wynika z siły, wspólnego interesu, prawa i wzajemnych zobowiązań.

10. Odradzanie się Pax Polonica

Pax Polonica jest żywym stanem polskiej podmiotowości. Odradza się, gdy Naród Polski rozwija zdolność samodzielnego działania i organizowania własnego otoczenia.

Współczesne odrodzenie umacnia Polskę jako siłę cywilizacyjną: państwo, które zna własne cele, posiada środki do ich osiągnięcia, chroni obywateli, rozwija kulturę i jest niezbędnym uczestnikiem każdego trwałego porządku europejskiego.

10.1. Państwo zdolne trwać

Administracja, wojsko, sądy, samorząd, służby, infrastruktura i finanse działają również w czasie kryzysu. Sprawne państwo utrzymuje pokój dzięki gotowości, ciągłości i zdolności wykonania decyzji.

10.2. Odbudowa demograficzna i wspólnotowa

Cywilizacja istnieje przez ludzi. Rodzina, dietność, zdrowie, mieszkanie, bezpieczeństwo dzieci, edukacja i możliwość godnego utrzymania się z pracy są sprawami strategicznymi. Następne pokolenia zapewniają ciągłość i suwerenność Rzeczypospolitej.

10.3. Gospodarka służąca wspólnocie

Bogactwo ma zwiększać zdolność działania Narodu Polskiego. Potrzebne są własność, przedsiębiorczość, oszczędności, przemysł, rolnictwo, handel, infrastruktura i uczciwy pieniądz. Zysk jest potrzebnym miernikiem i źródłem rozwoju, a gospodarka wzmacnia warunki biologicznego i kulturowego trwania Narodu Polskiego.

10.4. Nauka, technika i prawda

Polska samodzielnie mierzy własny stan, projektuje rozwiązania, utrzymuje technologie kluczowe dla bezpieczeństwa i tworzy własne rozpoznanie. Własna wiedza pozwala Polsce prowadzić samodzielną strategię.

10.5. Siła obronna i etos służby

Wojsko ma odstraszać, zwyciężać i chronić ludność. Potrzebuje przemysłu, rezerw, logistyki, rozpoznania, dowodzenia i zaufania społecznego. Etos Wojownika rozwija się również poza wojskiem. Ujawnia się wszędzie tam, gdzie człowiek przyjmuje odpowiedzialność za wynik oraz za powierzonych mu ludzi, pokonuje własną słabość, dotrzymuje słowa oraz pozostaje wierny zasadom mimo ryzyka, trudu i nacisku.

10.6. Kultura pewna własnej wartości

Polska tworzy, naucza i przedstawia światu własną kulturę z dumą, ambicją i pewnością własnej wartości. Jej siła powstaje z jakości dzieł, ciągłości pamięci, sprawności języka oraz zdolności nazywania świata własnymi pojęciami.

10.7. Środek Europy jako podmiot

Polska wiąże bezpieczeństwo i rozwój państw położonych między Bałtykiem, Adriatykiem i Morzem Czarnym, zachowując otwartość na współpracę z całą Europą. Wzajemność zapewnia każdemu państwu regionu podmiotowość oraz udział w tworzeniu wspólnego porządku.

10.8. Prawo i kultura republikańska

Odradzająca się Pax Polonica wymaga obywateli zdolnych łączyć wolność z obowiązkiem. Prawo jest zwięzłe, zrozumiałe i jawne, a jego przepisy są przestrzegane i egzekwowane. Debata służy decyzji, a kontrola władzy — doskonaleniu państwa. Republika jest wspólną odpowiedzialnością za ciągłość Rzeczypospolitej.

11. Rola Portalu Corona Regni Poloniae

Corona Regni Poloniae służy odradzaniu Pax Polonica jako obywatelska infrastruktura wiedzy, kultury, gospodarki i organizacji.

Portal realizuje tę rolę przez:

- gromadzenie i porządkowanie sprawdzonych danych o stanie Polski;
- przedstawianie przyczyn, zależności i skutków decyzji publicznych;
- rozwijanie polskiej kultury i pamięci opartej na prawdzie, jakości i dumie;
- łączenie ludzi przez rzeczywiste interesy gospodarcze i wspólne działania;
- ochronę prywatności i niezależność od zewnętrznych grup nacisku;
- jawne cele, reguły, źródła finansowania i kryteria decyzji;
- tworzenie narzędzi pozwalających obywatelom rozumieć państwo i wpływać na nie;
- odbudowę języka odpowiedzialności, służby, prawa i dobra wspólnego.

Portal wzmacnia Pax Polonica przez stałe działanie. Dokument wyznacza kierunek, według którego ocenia się późniejsze przedsięwzięcia: czy zwiększają wiedzę o Polsce, zdolność współpracy, sprawność państwa, siłę kultury, bezpieczeństwo obywateli i samodzielność Narodu Polskiego.

12. Dwanaście tez o Pax Polonica

1. Europejska ciągłość cywilizacyjna obejmuje prawo, pamięć, etos, instytucje i twórczą przemianę.
2. Ekspansja Yamnaya przekształciła Europę i uczyniła zorganizowany Etos Wojownika jednym z jej cywilizacyjnych rdzeni.
3. Z przekształconego świata wyłoniły się późniejsze ludy i kultury Europy, wśród nich Grecja i Rzym.
4. Grecja i Rzym rozwinęły Etos Wojownika w prawa, instytucje republikańskie, obywatelskie obowiązki i trwałe tradycje państwowe.
5. Cywilizacje powstają, zmieniają formę i upadają, lecz europejska ciągłość cywilizacyjna przenosi ich dorobek do następnych epok.
6. W A.D. 966 Europa wytworzyła w swoim centrum Polskę — państwo powstałe z ludów europejskich i rozwijające europejski dorobek we własnej postaci.

7. Naród Polski kształtował się przez stulecia jako wspólnota ludzi tworzących, utrzymujących i rozwijających polski ład.
8. Pax Polonica jest wytwarzanym przez Naród Polski stanem rzeczy: polskim ładem cywilizacyjnym, prawnym, kulturowym i politycznym.
9. Pax Polonica odważnie i stanowczo chroni polski dorobek cywilizacyjny, zapewniając warunki pokoju i dobrobytu w Europie.
10. Silna Polska oddziela ekspansję Wschodu od ekspansji Zachodu, stabilizuje środek kontynentu i chroni podmiotowość narodów tej przestrzeni.
11. Polska kultura oddziałuje poza granicami państwa za pośrednictwem prawa, instytucji, nauki, sztuki, gospodarki, obyczaju i przykładu politycznego.
12. Historia się nie skończyła. Zadaniem współczesnego pokolenia jest dalsze rozwijanie Pax Polonica w państwie, prawie, obronie, gospodarce, demografii, nauce, kulturze i współpracy regionalnej.

Zakończenie

Historia Europy nie jest zbiorem odciętych epok. Tworzy ciągłość cywilizacyjną, w której siła, prawo, pamięć, instytucje i etos przechodzą przez kolejne ludy, państwa i cywilizacje. Yamnaya przekształciła europejską przestrzeń i ustanowiła zorganizowany Etos Wojownika. Grecja i Rzym rozwinęły go w prawa, republikę, obywatelski obowiązek i trwałe formy państwa. Następne narody Europy przejęły ten dorobek i nadały mu własne formy.

W A.D. 966 Europa wytworzyła w swoim centrum Polskę — państwo powstałe z ludów europejskich i rozwijające europejskie dziedzictwo we własnej postaci. Naród Polski kształtował się przez kolejne stulecia, a jego współczesna, masowa i jasno zdefiniowana postać ukształtowała się w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku.

Naród Polski jest wspólnotą ludzi, którzy tworzą, utrzymują i rozwijają Pax Polonica. Pax Polonica jest wytwarzanym przez nich stanem rzeczy: zdolnością Polski do tworzenia własnego państwa, ochrony dorobku, rozwijania prawa i kultury oraz ustanawiania pokoju przez siłę, porządek i współdziałanie.

Historia się nie skończyła. Pax Polonica trwa wtedy, gdy Naród Polski w każdym pokoleniu świadomie odnawia zdolność tworzenia ładu: utrzymuje silne państwo, chroni kulturę, rozwija prawo, pomnaża dobrobyt, odbudowuje demografię i zachowuje zdolność obrony środka Europy. Pax Polonica nie jest jednorazowym osiągnięciem ani wspomnieniem dawnej potęgi. Jest stale podejmowanym czynem cywilizacyjnym.

Znaczenie tego czynu wykracza poza granice Polski. Pax Polonica ma służyć pokojowi, dobrobytowi, równowadze i harmonii Ludów Europy. Jej porządek opiera się na sile wielu narodów zdolnych współdziałać bez utraty własnej podmiotowości i bez panowania jednego narodu nad pozostałymi. Narody Europy wykryształizowały się ze wspólnego rdzenia Ludów Europy. Europejski Super-Naród oznacza wspólnotę cywilizacyjną Narodów Europy, zachowujących własną podmiotowość, państwowość i kulturę, lecz połączonych wspólnym dziedzictwem, prawem oraz odpowiedzialnością za przyszłość kontynentu. Rywalizacja wewnątrz tej wspólnoty powinna doskonalić prawo, kulturę, naukę, gospodarkę i państwo, zamiast prowadzić do wzajemnego wyniszczenia.

Wojny XX wieku pokazały cenę utraty tej równowagi. Wyniszczyły miliony ludzi, przerwały ciągłość pokoleń i osłabiły demografię, kulturę, elity oraz polityczną samodzielność Narodów Europy. Celem przyszłych pokoleń jest niedopuszczenie do powtórzenia tej katastrofy. Europa musi odbudować się demograficznie i cywilizacyjnie: odzyskać wolę trwania, zdolność tworzenia, siłę rodzin, sprawność państw, kulturę prawa, potęgę gospodarczą i gotowość obrony własnego dorobku.

Źródłem tej odbudowy jest Etos Wojownika, który przez tysiąclecia dawał Ludom Europy siłę podnoszenia się po klęskach i tworzenia nowych form cywilizacji. Obejmuje odwagę, honor, dyscyplinę, panowanie nad sobą, rycerskość, zasady, dyplomację, prawo, uczciwą rywalizację i gotowość obrony wspólnoty. Naród Polski może własną postawą natchnąć ducha innych Narodów Europy i współtworzyć odrodzenie Etosu Wojownika na całym kontynencie.

Naród Polski i Pax Polonica zajmują w tym dziele pozycję unikalną. Polska, położona w środku kontynentu i doświadczona przez nacisk Wschodu i Zachodu, może ponownie stać się czynnikiem stabilizującym oraz siłą cywilizacyjną Europy. Pax Polonica jest polskim ładem, lecz ma służyć wszystkim Ludom Europejskim. Jej miarą jest silna Polska i silna Europa: pokojowa, ponieważ zdolna do obrony; zamożna, ponieważ twórcza; zrównoważona, ponieważ żaden naród nie może podporządkować sobie pozostałych.

Podstawa źródłowa

Autorem doktryny, jej definicji oraz przedstawionej syntezy historycznej jest M.S.V. Badania historyczne, archeologia i analizy dawnego DNA służą kontroli faktów składających się na tę autorską syntezę.

Główne materiały wykorzystane do kontroli faktów:

1. Iosif Lazaridis i in., badanie pochodzenia ludności Yamnaya, „Nature”, 2025: <https://www.nature.com/articles/s41586-024-08531-5>.
2. Wolfgang Haak i in., badanie wielkiej migracji ze stepu do Europy, „Nature”, 2015: <https://www.nature.com/articles/nature14317>.
3. Aleksander Gieysztor, „The West and the East in the Jagellonian Commonwealth”, „European Review”, 1996: <https://www.cambridge.org/core/journals/european-review/article/west-and-the-east-in-the-jagellonian-commonwealth/A8753C4FAB388EA57D74BFA2F462480A>.
4. Dorota Pietrzyk-Reeves, opracowanie polskiego dyskursu republikańskiego XVI wieku, Cambridge University Press: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/B428F3FA7D5E2A1DAE135D7DE0D60E2D/9781108493239int_1-17.pdf/introduction.pdf.
5. UNESCO, dokumentacja Konfederacji Warszawskiej: https://media.unesco.org/sites/default/files/webform/mow001/poland_confederation_warsaw.pdf.
6. UNESCO, dokumentacja aktu unii lubelskiej: https://media.unesco.org/sites/default/files/webform/mow001/polandlithuaniaukraine_lublin_eng.pdf.
7. Senat Rzeczypospolitej Polskiej, „Polska. Tradycje parlamentaryzmu do 1791 roku”: <https://www.senat.gov.pl/aktualnoscilista/art,6553,wystawa-polska-tradycje-parlamentaryzmu-do-1791-roku.html>.
8. Ministerstwo Edukacji i Nauki, znaczenie chrztu Polski w 966 roku: <https://www.gov.pl/web/edukacja/1055-rocznica-chrztu-polski>.
9. Michael G. Müller, opracowanie rozbiorów i ich skutków dla Prus oraz ładu Europy Środkowej, „Central European History”: <https://www.cambridge.org/core/journals/central-european-history/article/partitions-of-poland-and-the-crisis-of-the-old-regime-in-prussia-17721806/BE395BDBE8387EE51E162EF90F16F417>.
10. Hamish M. Scott, opracowanie mocarstw wschodnich i rozbiorów Polski, Cambridge University Press: <https://www.cambridge.org/core/books/emergence-of-the-eastern-powers-17561775/7FC4461F6D632D6C1D03D5A5C212B58D/listing>.
11. National Geographic Society, zasięg europejskiego teatru drugiej wojny światowej: <https://education.nationalgeographic.org/resource/world-war-ii-europe/>.
12. Rada Europy, zasady uczciwego współzawodnictwa, szacunku i wspólnoty w sporcie: <https://www.coe.int/en/web/sport/-/fair-play-or-how-to-foster-respect-and-fellowship-through-sport>.
13. Archiwum Państwowe w Kaliszu, znaczenie Statutu kaliskiego z 1264 roku: <https://www.kalisz.ap.gov.pl/pliki/wydawnictwa-archiwum-kalisz-sto-dokumentow-na-stulecie.pdf>.
14. Zintegrowana Platforma Edukacyjna, Artykuły henrykowskie i *Pacta conventa*: <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DccxC2k0q>.
15. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Konstytucja 3 maja jako pierwsza nowoczesna konstytucja w Europie: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/komunikat.xsp?documentId=49955B659F8B89ECC1258B0E00443352>.
16. Zintegrowana Platforma Edukacyjna, najazdy mongolskie na ziemie polskie w XIII wieku: <https://zpe.gov.pl/a/bitwa-pod-legnica/DxBT6o3q>.